

УДК 343.985

Ганна Володимирівна ЩЕРБАКОВА,

*кандидат юридичних наук, доцент, головний науковий співробітник
відділу науково-методичного забезпечення участі прокурорів у
кримінальному провадженні НДІ Національної академії
прокуратури України*

**ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ
ОБШУКУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ,
ПОВ'ЯЗАНИХ З ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ**

Обшук є однією з процесуальних дій, що суттєво впливає на формування доказової бази під час розслідування різних видів злочинів, у тому числі таких, що пов'язані з торгівлею людьми.

Обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді, як того вимагає ч. 2 ст. 234 КПК України. Ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи з підстав, зазначених у клопотанні прокурора, слідчого, надає право проникнути до житла чи іншого володіння особи лише один раз.

Фактичною підставою для проведення вказаної слідчої (розшукової) дії є наявність достатніх відомостей, що вказують на те, що знаряддя кримінального правопорушення або майно (речі й цінності), здобуті в результаті його вчинення, а також інші предмети та документи, які мають значення для розкриття цього правопорушення чи забезпечення цивільного позову, відомості про обставини вчинення торгівлі людьми або іншої незаконної угоди щодо людини знаходяться у певному приміщенні або місці чи в якої-небудь особи.

Відповідно до ч. 2 ст. 235 КПК ухвала про дозвіл на обшук повинна містити відомості про речі, документи або осіб, для виявлення яких проводиться обшук.

На практиці непоодинокими є випадки відмови слідчим суддею, судом у задоволенні клопотання про проведення обшуку, зокрема, у ході розслідування злочинів пов'язаних з торгівлею людьми. Підставою для цього слугує недотримання слідчими та прокурорами вимог ч. 3 ст. 234 КПК України при оформленні клопотань про надання дозволу на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи. Зважаючи на це, важливо щоб слідчий, процесуальний керівник забезпечували належну якість підготовлених клопотань про надання дозволу на проведення обшуку.

З тактичних міркувань важливою вбачається система заходів, що забезпечує ретельну підготовку до проведення обшуку, зокрема:

1. Вивчення матеріалів кримінального провадження та збір орієнтуючої інформації, що характеризує особу, яку планують обшукувати; місце обшуку; предмети і документи, які слід шукати.

2. Визначення інших осіб, які підлягають обшуку по даному кримінальному провадженню. У випадку вчинення кримінального правопорушення групою осіб, обшук слід проводити одночасно у всіх осіб, що входять в таку групу [1, с. 56].

3. Вирішення питання щодо: часу проведення обшуку; кола учасників; способу проникнення в помешкання, що підлягає обшуку; заходів безпеки (інструктаж учасників); забезпечення охорони місця обшуку та інші питання організаційно-тактичного та прогностичного характеру залежно від ситуації.

4. Підготовка науково технічних засобів фіксації проведення цієї С(Р)Д.

Проведення обшуків доречно планувати одночасно із затриманням, в ситуаціях, коли особа підозрюваного встановлена до його затримання, це дозволить використати фактор раптовості і забезпечить виявлення важливих доказів. Якщо дані стосовно підозрюваних у вчиненні торгівлі людьми отримані тільки після їх затримання, насамперед слід вжити заходів по встановленню місця постійного чи тимчасового проживання (роботи) осіб, їх співучасників, знайомих та родичів, після чого невідкладно і по можливості одночасно організувати проведення там обшуків [2, с. 103].

Слідчий, прокурор повинні враховувати те, що найчастіше злочинці використовують в злочинній діяльності комп'ютери, комп'ютерні мережі, у тому числі й електронну пошту через мережу Інтернету, у пам'яті яких можуть зберігатися дані, що стосуються злочинної діяльності (облік жінок, отриманих за їх продаж грошей і т. ін.). Тому під час обшуків обов'язково слід з'ясувати наявність у підозрюваних комп'ютерів, електронних органайзерів, факсимільних апаратів, мобільних телефонів, електронних записників, касет до автовідповідачів тощо.

Важливо щоб після прибуття на місце проведення обшуку слідчий, прокурор видалили з місця проведення С(Р)Д сторонніх осіб та забезпечили його охорону, якщо це не було зроблено раніше. Якщо слідчому, прокурору відомо про використання злочинцями ЕОМ, комп'ютерів, комп'ютерних мереж, слід за-

безпечити охорону ЕОМ, у якій було виявлено сліди злочину, сервер, пункти вимкнення живлення, якщо техніка знаходиться у ввімкненому стані, тощо; забезпечити неможливість вчинення сторонніми особами будь-яких дій з комп'ютерною технікою, їх користування іншими технічними засобами, що можуть за допомогою бездротових технологій вносити зміни в інформацію (видаляти її).

Особлива увага під час проведення обшуку повинна звертатися на виявлення: записних книжок, мобільних телефонів, документів про надходження та одержання грошових переказів, інших цінностей, анкет для отримання закордонних паспортів; митних декларацій; трудових договорів; копій квитанцій на міжнародні поштові відправлення та переводи; установчих документів, що підтверджують право на заняття туристичною діяльністю, діяльністю з працевлаштування (в тому числі і за кордоном); проїзних квитків та ін.

Список використаних джерел:

1. Весельський В. К., Пяковский В. В. Торгівля людьми в Україні (Проблеми розслідування) : навчальний посібник. К. : КНТ, 2007. 268 с.
2. Діяльність прокурора з протидії злочинам, пов'язаним з торгівлею людьми та незаконною трансплантацією органів і тканин : навч. посіб. / І. М. Козьяков, О. М. Толочко, В. М. Куц, А. М. Орлеан, І. П. Ковтун та ін.; Нац. акад. прокуратури України. Кам'янець-Подільський : Буйницький О. А., 2014. 166 с.

Одержано 01.11.2017

УДК 343.3

Ксенія Володимирівна ЮРТАЄВА,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ
НЕЗАКОННОМУ ВИКОРИСТАННЮ КОМП'ЮТЕРНИХ
ПАРОЛІВ ТА КОДІВ ДОСТУПУ, ЯКІ НАДАЮТЬ ДОСТУП ДО
КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ АБО ЇХ ЧАСТИН**

Останнім часом в Україні почастишали випадки незаконного використання комп'ютерних паролів, кодів доступу та подібних даних, які надають доступ до комп'ютерних систем або їх частин. Зазначені діяння вчиняються для отримання доступу до банківських рахунків, конфіденційної інформації, що зберігається в комп'ютері або в комп'ютерній системі, до